

VII. KRONIKA

„Istorijos“ žurnale įkuriamas naujas skyrius „Kronika“, kuriame bus spausdinama konferencijų, seminarių, susitikimų, archeologinių, kraštotyrių bei etnografinių ekspedicijų medžiaga, susijusi su istorija ir mokykla. Redakcinė kolegija kviečia visus istorikus ir pedagogus tapti mūsų žurnalo bendraautorais. Šiame tome pradedame spausdinti Vitaliaus Matulaičio apžvalgą apie Toronto Maironio lietuvių mokyklą.

Vitalius Matulaitis (g. 1914) — pedagogas, vienas iš Toronto (Kanada) Maironio lietuvių mokyklos organizatorių. V. Matulaitis 1934 m. baigė Marijampolės mokytojų seminariją, 1942—1943 m. studijavo Vilniaus pedagoginiame institute, 1934—1944 m. dirbo pedagoginį darbą Lietuvoje, o 1945—1947 m. — lietuvių mokyklose Vokietijoje, 1948—1949 m. dirbo Toronto lietuvių mokyklos vedėju. Jis parengė ir išleido keletą mokymo priemonių lituanistinėms mokykloms: Lietuvos geografijos pratybų sąsiuvinį „Kur bėga Šešupė“ (1964), 725 skaidrių rinkinį ir kt. V. Matulaitis 1990 m. apdovanotas Kanados lietuvių bendruomenės švietimo skyriaus specialiu medaliu. 1995 m. Lietuvių tautodailės institutas jam suteikė garbės nario vardą.

TORONTO MAIRONIO LIETUVIŲ MOKYKLOS KRONIKA

VITALIUS MATULAITIS

Didesnė lietuvių imigrantų banga pasiekė Kanadą 1925-1928 metais. Jie atvyko į Kanadą ieškodami gerai mokamų darbų. Kadangi išsilavinusių tarp jų buvo nedaug, tai ir visuomeninį darbą organizuoti buvo sunkiau.

1933 m. Stasys Balčiūnas suorganizavo vaikų chorą, kuris giedojo gegužinių pamaldų metu ir sekmadieniais per Šv. Mišias. Jis pradėjo mokyti vaikus lietuvių kalbos. Darbas buvo sėkmingas. Spalio mėn. suorganizavo scenos būrelį, kuris turėjo pasirodyti Kalėdų švenčių metu. Repetudavo kartą per savaitę. Jis taip pat organizavo styginių instrumentų orkestrą. Repetudavo privačiuose butuose, nes parapijos salė nebuvo šildoma. Toks pat mokymo darbas vyko ir 1934 metais.

1935 m. rugsėjo mėn. buvo įkurta Šv. Jono Krikštytojo parapijos mokykla. Šalpos draugija nutarė įsteigti oficialią lietuvių kalbos mokyklą. Ją pavadino Toronto lietuvių Rymo katalikų Šv. Jono Krikštytojo parapijos mokykla. Mokyklos mokytoju buvo pakviestas tuometinis draugijos sekretorius mokytojas Stasys Balčiūnas. Jis dirbo be jokio atlyginimo, nes nei draugija, nei tėvai neturėjo lėšų mokėti už mokslą ar pirkti vadovėlius. Vaikų užsirašė 28, bet

į mažą patalpą tilpti galėjo tik 20. Pamokos vykdavo vakarais antradieniais ir ketvirtadieniais. S. Balčiūnas rašė: "Turėjau šiuos nuosavus vadovėlius: P. Mašiotto „Lietuvos istoriją“, A. Klimo „Lietuvos geografiją“, J. Damijonaičio „Trumpą lietuvių kalbos gramatiką“, Esmaičio „Sakalėlio“ I dalį ir Trinkūno „Spindulėlio“ I dalį. Dirbti buvo sunku, nes viską mokiniai turėdavo užsirašyti. Nebuvo šildymo. Buvo maža krosnelė, bet neturėjome kuro. Daug kartų atsinešdavau iš darbo senų dėžių, pakurdavau krosnį ir laukdavau mokinių. Kartais krosnelę atsineštomis anglimis pakurdavo J. Kalinauskas, J. Sakalauskas, P. Lekšas. Mokinių tėvai niekada neateidavo pakurti.

1937 m. lapkričio mėn. Vestone suorganizavau lietuvių kalbos mokyklą 23 mokiniams. Šv. Jono Krikštytojo parapijos klebonas kun. V. Makgivnis (Mc Givney) išrūpino mokyklai patalpą airių Šv. Jono parapijos mokykloje. Pamokos vykdavo nuo 10 val. ligi 2 val. po pietų. Vėliau Lietuvos generalinis konsulas G. L. P. Grant-Suttie mokyklai parūpindavo kai kada vadovėlių, kitų mokslo priemonių ir pats už viską sumokėdavo. 1945 m. mokyklai užsidarius, mokyklos inventorių perdaviau tėvų komitetui“. Mokykloje dar dirbo M. Dervinis ir L. Pocius.

1936 m. Toronte buvo įsteigta lietuvių mokykla, kurią suorganizavo Susivienijimo lietuvių Amerikoje (SLA) 236-osios kuopos nariai. Nesant cenzuotu mokytoju, teko įpareigoti esamus žmones, gebančius šias pareigas atlikti. Šioje mokykloje mokė O. Indrelienė ir S. Batkienė. Mokykla veikė keletą metų. Mokyklai buvo nuomojami du kambariai. Tėvai mokėjo po 50 centų per metus. Mokesčių neužteko. Gausesnę paramą suteikė SLA centras Niujorke. Dėl vadovėlių ir kitų mokslo priemonių buvo kreiptasi į Lietuvą. Užsienio lietuviams remti draugija atsiuntė vadovėlių ir kitokių skaitymo knygų. Buvo surengti Motinos dienos, Šv. Kalėdų ir Vasario 16-osios minėjimai. „Malonu buvo ir mums, tėvams bei mokytojoms, kad vieningu sutarimu davėm vaikams nors tiek, kiek patys sugebėjome,“ — rašė O. Indrelienė.

Tęsinys kitame numeryje

Torontas